

TRABAJO FIN DE GRADO BELLAS ARTES

MENCIÓN

TÍTULO

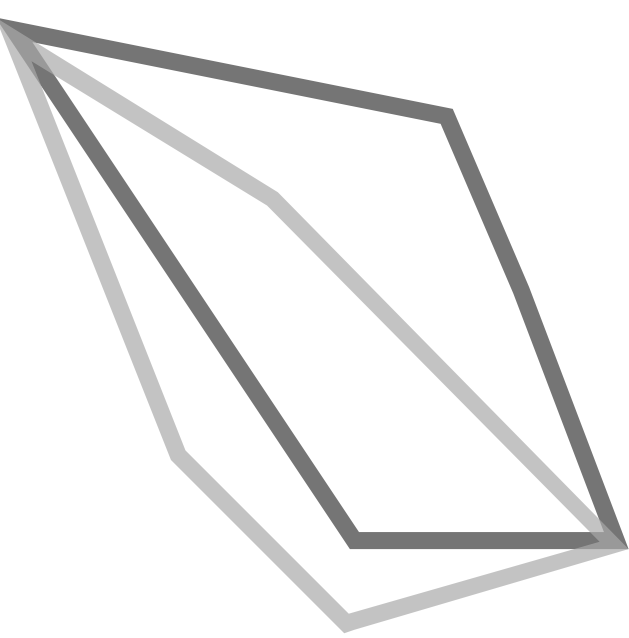
ESTUDIANTE

TUTOR/A

PALABRAS CLAVE

RESUMEN

INDICE

1. PROPUESTA Y OBJETIVOS
2. REFERENTES
3. JUSTIFICACIÓN DE LA PROPUESTA
4. PROCESO DE PRODUCCIÓN
5. RESULTADOS
6. BIBLIOGRAFÍA

1. PROPOSTA I OBJECTIUS

PROPOSTA

L'obra final tracta d'una videoinstal·lació relacional composta pel conjunt de tres peces, una instal·lació, un happening i un videomuntatge.

Per una banda, tenim una instal·lació artística que genera un "environment" en recrear un "menjar popular", un dels actes de reunió, més típics dins dels pobles d'entorn rural i lligat a les tradicions del nostre territori.

Per altra banda, per tal que la peça cobre vida i els espectadors no sols tinguen la funció d'observar, es proposa la segona peça, un happening en el qual espectador i autor berenen utilitzant la mateixa instal·lació com si es tractara d'un berenar quotidià, com a un acte de reunió i socialització comú i no una obra d'art exposada en un espai artístic

En últim lloc, la tercera peça, consisteix en un videomuntatge compost per retalls d'una gravació feta pels participants amb una "handycam" durant el happening per tal que quede registrada l'acció i en el que l'autor exposa la seua visió del concepte "germanor" per mitjà d'unes gravacions de veu autobiogràfiques incorporades al vídeo acompanyades de la cançó del cantautor Jaume Sisa, *Qualsevol nit pot sortir el sol*.

La proposta surt de la necessitat de comprendre el "sentiment de pertinença". Per què sentim un lligam tan intens amb determinats llocs o col·lectius? D'aquesta pregunta generada durant el principi del treball sobre la població d'Herbers, poble amb el qual l'autor genera un gran vincle durant vint anys fins hui en dia, sorgeix la conclusió de la germanor. La gent genera aquest sentiment per mitjà de la germanor que generen en els seus actes de reunió, actes que a Herbers molt sovint solen ser menjars populars on es reuneix tot el poble per ajuntar-se i celebrar.

Una taula, algunes cadires, menjar i alguna cosa per a beure serà suficient per a què la gent faça germanor.

OBJECTIUS

- Cercar i estudiar referents de pràctiques artístiques com l'estètica relacional, l'eat art i la videoinstal·lació.
- Recrear un "dinar popular" per mitjà de la instal·lació artística.
- Activar una peça d'art relacional fent un happening en el qual es realitza un menjar popular, utilitzant la instal·lació com a un ambient on espectadors i autor interactuen i possibilitar que sorgisca la germanor.
- Utilitzar la videoperformance com a tècnica artística per a registrar com es relacionen els participants durant el happening i defensar la meua visió sobre la "germanor".
- Fer obra interactiva, simple i divertida com sol·licita el del col·lectiu Fluxus al seu manifest.

2. REFERENTS

El present projecte s'inscriu a plantejaments propers a l'estètica relacional de la qual Bourriaud comenta al seu llibre que "lo que el artista produce en primer lugar son relaciones entre las personas y el mundo" (Bourriaud, 2024, p. 58)

D'aquesta manera la intenció de l'obra realitzada és convidar els espectadors a dialogar amb l'obra mateixa, i a l'hora mitjançant d'aquesta interacció relacionar-se amb els altres espectadors. Convertint-se així amb la interacció amb la peça per mitjà del happening en part de l'obra, entrant en l'ambient generat i passant de tindre únicament el paper d'espectador a complir també el d'actor.

Igual que a l'obra de Tiravanija (Fig 01), on per mitjà del menjar els espectadors passen a formar part de l'obra, aprofitant el dinar per a generar un obra d'eat art on els participants, tan coneguts com desconeguts, comparteixen en un acte relacional espai i taula.

Fig. 01: Rirkrit Tiravanija - *untitled 1990 (pad thai)*. 1990.

Opening event at Paula Allen Gallery, New York, 1990.

Courtesy the Rirkrit Tiravanija Archive.

<https://www.momaps1.org/events/318-rirkrit-tirvanija-s-untitled-1990-pad-thai>

L'obra d'Emin My Bed (Fig. 02) és un bon referent d'environment en el que es genera un ambient real en un context que no és l'habitual del qual apareix presentat com a obra, en el cas del referent, un museu en comptes de l'habitació a la residència de l'artista o en el cas del TFG, la universitat en comptes d'un recinte festiu el carrer o algun espai privat on celebrar el berenar.

Fig. 02: Tracey Emin - *My Bed*, 1998
Instal·lació Artística.

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/emin-my-bed-l03662>

Per altra banda, Spoerri sense ser contemporani de l'art relacional, va fer peces (Fig. 03) que captaven l'essència d'aquest corrent artístic, ja que immortalitzava l'escenari creat a la taula on dinava, sol o acompanyat generant així peces d'eat art i mostrant com a la fotografia l'acte de menjar en aquest cas acompanyat.

Fig. 03: Daniel Spoerri - *Untitled*, 1967
Gelatina de plata
Moma, New York

<https://www.moma.org/collection/works/135572>

Visualment, Abramovic a *The Artist Is Present* (Fig. 04) amb l'escena de reunió vora la taula, on encara que no interactuen més que en la mirada, ambdues persones generen un ambient en el qual s'inclouen i formen part de l'obra arribant a ser quasi com una escultura.

Fig. 04: Marina Abramovic - *The Artist Is Present*, 2010

Performance

Moma, New York

<https://historia-arte.com/obras/la-artista-esta-presente>

Amb *Participation TV* (Fig. 05) Nam June Paik fa a l'espectador interactuar amb la peça per tal d'activar-la i ho fa d'una manera entretinguda i divertida, l'espectador parlant, cantant, cridant o com vulga actuar amb els micros disposats, genera en la pantalla ones de colors això activa la pròpia creativitat de l'espectador i augmenta així l'interés d'aquest per l'obra.

Fig. 05: Nam June Paik - *Participation TV*, 1963/1998

Instal·lació

<https://prenjpac-en.ggcf.kr/archives/artwork/participation-tv>

3. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA

El diccionari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua defineix *germanor* com un "Lligam entre germans" (Acadèmia Valenciana de la Llengua, s.f., definició 1).

Tal com es comenta prèviament, el treball tracta de "la germanor", aquell sentiment que es crea quan la gent es relaciona en ambients confortables i generen un vincle dolç i saludable una mica més enllà de l'amistat.

Les obres ideades per al treball, sorgeixen a partir d'una petita investigació prèvia, que es va fer als inicis del TFG, on es pretenia treballar vora el "sentiment de pertinença", concretament parlant del poble d'Herbers, una petita població de menys de 50 habitants situada al nord de Castelló on la meua família té una casa i des que vam començar a anar quan tenia vora els cinc anys he generat un vincle ben estret. Per això, durant la redacció del treball s'empra esporàdicament la primera persona, a causa del fet que es tracta d'un treball amb un gran component autobiogràfic.

Per tal d'entendre com senten Herbers i el viure o no allà part de la seua població, per què viuen allà? Per què no? Voldrien anar-se'n o vindre a viure? Què els agrada o no del poble? Entorn de les respostes que vaig rebre per una petita part de la població a l'enquesta oferida vaig adonar-me que la majoria del poble veu Herbers com un punt de trobada on retrobar-se de nou en els familiars i els amics, una meta on arribar després de cada període lectiu i participar en qualsevol de les festes que funcionen a forma de "crida" per a reunir-se tots junts entorn de la taula i dinar, berenar, sopar o el que faça falta per tal de fer poble i "germanor".

Entorn de això, es va voler treballar primerament amb cadires, que representarien a les famílies, fent referència a una peça anterior (Fig. 06) realitzada durant el segon curs de carrera a l'assignatura "Metodología del lenguaje escultórico" tutoritzat per la professora Raquel G. Puerta Varó; al voltant d'una taula, a símbol de reunió i en exvots al voltant, damunt la taula o penjats d'algun mode, que representarien les converses entre els reunits a taula parlant de les alegries i les mancances.

Fig. 06: Josep Oriol Gamir Ordaz, *La familia penja d'un fil*,
2018/2019 Instal·lació artística,
Cadires de fusta, cordill d'aspart i fil de pescar
Dimensions variables (escala real humana)

Però com volia parlar d'un dinar popular actual (inicis s.XXI), situat probablement al carrer o algun recinte, les cadires i les taules, primerament de fusta, quedaven fora de context i els exvots no treballaven bé amb el resta de la peça.

Per això a la instal·lació es van canviar les cadires i la taula de fusta i es va muntar mobiliari de plàstic, es va ficar un mantell de paper d'un sol ús i es van servir gots de plàstic, com els que s'usen al poble a festes, mantenint també una cadira de fusta, a la que jo mateix vaig teixir el seient (Fig 08), ja que aquesta simbolitza a la meua família o a mi mateixa. Símbol que es rescata d'una peça feta a segon de carrera, fent així que l'autor sempre estiga present a l'obra.

Pel que fa a la beguda i el menjar (Fig. 09), es van servir: un pot amb orxata casolana d'una gelateria d'Altea, dos porrons, un amb cervesa i un amb patxaran casolà preparat per mi; dos cànirs, ambdós plens d'aigua, un d'ells amb l'aigua barrejada amb anís, ja que antigament en preparar els cànirs per a beure se'ls ficava un colpet d'anís per tal de llevar el mal sabor del fang; tot això acompanyat d'una "coca mal feta" i una coca d'espínacs, típiques del País Valencià, preparades per mi mateixa també. Tot allò que es va poder preparar a casa, s'ha preparat per l'autor a causa del caràcter de l'escena representada, podent ser aquest un menjar de pa i porta, del poble per al poble.

La cadira, els porrons, els càntrirs i el menjar, situen l'escena recreada a un entorn rural i així es genera l'environment, traslladant un escenari real a un context "no familiar" com Tracey Emin a *My Bed* (Fig. 02).

D'altra banda, amb l'acció de "eat art" on es realitza un berenar a la Instal·lació durant l'acte de presentació de l'obra, es reflecteix l'après sobre els referents de Fluxus i estètica relacional, fent que els espectadors interactuen amb l'obra i dialogant entre ells, mentre gaudeixen del menjar i la beguda de forma gratuïta dins d'un espai en el qual no se sol menjar o relaxar-se, ja que és un espai de treball i aprenentatge i durant l'acció es converteix en un espai on fomentar-la calma, la diversió i sobretot la germanor.

Per acabar, en tractar-se d'un happening i no poder veure-ho en directe més que el dia que es realitza, per tal que quedara registrat, durant l'acció es va emprar una "handycam" que va passar de mà en mà perquè cada espectador plasmara la seua visió del moment. Amb les imatges resultants s'ha fet un videomuntatge on es resumeix l'acte i en el que l'autor dona la seua pròpia visió de "la germanor" mitjançant reflexions gravades a uns àudios de veu incorporats al mateix vídeo, contextualitzant també el seu primer contacte amb el concepte a la seua infància quan a l'estiu anava de colònies al "Campament Amunt"¹. L'autor comença a treballar amb aquestes reflexions als quaderns durant l'assignatura "Estrategias Creativas de los Proyectos Artísticos", treballs de la qual van ser un precedent per al TFG i assignatura la qual fou i és impartida per Teresa Marin Garcia, qui és la directora d'aquest TFG.

Fig. 07: Josep Oriol Gamir Ordaz, 2023
Reflexions al "Cuaderno Verde"

¹El campament Amunt són unes colònies per a xiquets de primària i ESO, realitzades des de 1993 per l'Associació Josep Climent al territori de la província de Castelló.

Al vídeo també sona de fons la cançó de Jaume Sisa. *Qualsevol nit pot sortir el sol*, cançó que escoltava de menut a casa i cantàvem al campament on clarament l'autor (Sisa) reflecteix el tema del TFG, la germanor.

L'arxiu del vídeo quedarà penjat al perfil de "Vimeo" de l'alumne per tal que es pugui consultar accedint al següent enllaç de l'apartat de resultats.

4. PROCÉS DE PRODUCCIÓ

Inicialment, aquest TFG es va emprar per a fer una petita investigació sobre el sentiment de pertinença a la població rural d'Herbers.

Amb les respostes rebudes, en format d'àudio, per una petita part de la població a les preguntes formulades per l'alumne en forma d'enquesta per mitjà de l'aplicació de "Whatsapp", es va fer una primera proposta d'instal·lació amb quatre cadires de fusta (Fig. 08) al voltant d'una taula també de fusta i exvots per parlar de les coses que els agradava o no a la gent del poble sobre el poble.

Fig. 08: Cadira de fusta cordada a mà

Durant el procés, el tema del treball va canviar i això va fer que es deixés d'usar els exvots, però es van mantenir les cadires i la taula, variant el material, en comptes de fusta serien de plàstic, imitant les que es gasten als menjars populars al poble. També s'incorporaren elements com porrons o cànctirs i menjar (Fig. 09).

Fig. 09: Josep Oriol Gamir Ordaz - *Menjar popular*, 2024
Instal·lació artística. Dimensions variables.

Durant l'acció es va grabar un video (Fig. 10) el qual després es va decidir que s'empraria com a material per a generar una tercera peza i no sols utilitzar-ho com a registre, fent així un video muntatge amb imatges de l'acció i audios grabats a posteriori.

Fig. 10: Fotograma extret del videomuntatge

Gran part del procés també ha consistit en reflexions de l'autor sobre els temes tractats en cada moment en aquest projecte artístic de TFG. Escrivint a la seva llibreta (Fig. 11), per tal de plasmar aquestes reflexions, idear l'obra, aclarir els pensaments i prendre decisions.

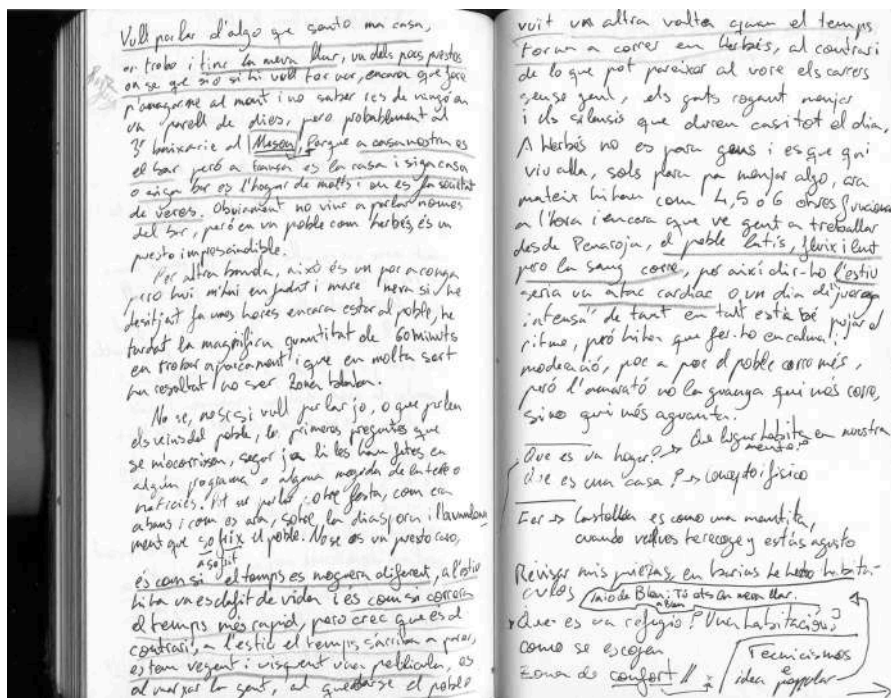

Fig.11: Reflexions a la llibreta de l'autor

5. RESULTATS

El conjunt de les tres obres aconsegueix transmetre el missatge.

Fig. 12: Fotograma extret del videomuntatge

Parlant de la instal·lació (Fig. 09), transmet que allò que es veu, és l'escenari on se celebrarà un menjar popular, depenent de l'hora aquell que corresponga, però aquí es reunirà un grup de gent i van a "xalar", menjaran i gaudiran de la companyia d'aquell qui estiga a l'hora. I en cas que no hi haguera gent activant la peça, aquesta s'activaria per mitjà d'un "bando", avisant als futurs espectadors quan, on i com es realitzarà el happening. Mentrestant, la instal·lació es comprendria, d'igual forma que quan al restaurant està parada la taula i fica el cartell de reservat, se sap que algú hi va a menjar a eixa taula d'ací no molt.

Fig. 13 Fotograma extret del videomuntatge

Els materials emprats (Fig 09) són els corresponents, la taula i les cadires són equiparables a les utilitzades a qualsevol poble del nostre territori i qualsevol persona pot identificar-ho en facilitat. Els càntrics emprats junt amb els porrons i la cadira de fusta, integren l'escena en un entorn rural i no un berenar a qualsevol casa, se sap que estem a un poble. I el menjar correspon al que pugam trobar a un menjar popular a qualsevol poble del País Valencià.

Amb el happening (Fig. 10,12 a 16), per una banda, els espectadors faran que la instal·lació cobre vida i, per altra banda, amb l'acció racional es captarà per complet l'essència de l'obra on per mitjà d'un menjar la gent assistent generarà un vincle i es farà germanor.

Fig. 14 Fotograma extret del videomuntatge

Tot això junt amb el vídeo on es reflecteix l'acabat de mencionar, dona a entendre al futur espectador (del vídeo i la instal·lació) allò que l'autor parla amb l'obra, que és la germanor i com ho entén ell mateix.

Fig. 15 Fotograma extret del videomuntatge

Enllaç al vídeo: <https://vimeo.com/1006868522>

Per últim, l'obra obri un possible espai en el futur a la mediació, on s'activaria de nou el happening als centres artístics o espais on es pogués exposar la instal·lació junt amb el vídeo, i amb aquesta mediació generar vincles de germanor entre els espectadors qui poden ser coneguts entre si o totalment desconeguts. I en el cas d'ocórrer a un ambient urbà apropar-los a un ambient més rural al que pot ser part dels espectadors no estiguen acostumats.

Fig. 16: Josep Oriol Gamir Ordaz - *La Germanor / Menjar popular*, 2024

Happening i Instal·lació artística

Dimensions variables

6. BIBLIOGRAFÍA

Bourriaud, N. (2024). *Estética Relacional*. España: Adriana Hidalgo editora

Emin, T. (1998). *My bed* [en línea]. Tate.

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/emin-my-bed-l03662>

Laudó, A. (2016) "Art Menu. Reflexiones fragmentarias sobre el comer como práctica artística" [en línea], URL: <https://a-desk.org/magazine/art-menu-reflexiones-fragmentarias/> [última consulta: 3/6/2024]

Moreno Martín, N. (2019) "La artista está presente. La artista se sienta" [en línea], URL: <https://historia-arte.com/obras/la-artista-esta-presente> [última consulta: 3/6/2024]

Paik, N. J. (1963/1998) *Participation TV* [en línea], Nam June Paik Art Center, Giheung-gu, Yongin, Seúl, Corea del Sud.

<https://prenipac-en.ggcf.kr/archives/artwork/participation-tv>

Spoerri, D. (1960) "*Kichka's Breakfast*" [en línea], Moma.

<https://www.moma.org/collection/works/135572>

Stokes, R. (2012) "Rirkrit Tiravanija: Cooking Up an Art Experience" [en línea], URL:

https://www.moma.org/explore/inside_out/2012/02/03/rirkrit-tiravanija-cooking-up-an-art-experience/ [última consulta: 3/6/2024]

Tiravanija, R. (1990) *untitled 1990 (pad thai)* [en línea], Moma PS1:

<https://www.momaps1.org/events/318-rirkrit-tirvanija-s-untitled-1990-pad-thai>

Trilnick, C. (2007) "Estética relacional" [en línea], URL:

<https://proyectoidis.org/estetica-relacional/> [última consulta: 3/6/2024]

Trilnick, C. (sin fecha) "Fluxus" [en línea], URL: <https://proyectoidis.org/fluxus/> [última consulta: 3/6/2024]

Academia Valenciana de la Llengua. (s.f.). Germanor. En *Diccionari normatiu valencià*.

Recuperat en 27 d'agost de 2024, de <https://www.avl.gva.es/lexicval/>